

На нашу думку, важливими умовами вдосконалення організації навчального процесу на факультетах післядипломної освіти та інтенсивних іншомовних курсах є: через анкетування, опитування, інтерв'ю урахування у навчальному процесі основних мотивів та цілей іншомовної підготовки дорослих; визначення індивідуально-орієнтованого стилю навчання; оптимальний добір навчальних стратегій і методик для задоволення інтересів і потреб дорослої людини; використання інтерактивних методів та форм навчання; поєднання та взаємозв'язок професійного і особистісного зростання; формування сучасного стилю мислення; врахування індивідуальних, психологічних, пізнавальних особливостей кожного дорослого учня у процесі навчання; підвищення рівня емпатії, толерантності, прагнення до співпраці, взаєморозуміння.

Процес інтенсивного навчання дорослих іноземної мови повинен проходити за умови врахування цілого ряду факторів, зокрема: дотримання принципу свідомості на усіх етапах роботи; створення у слухачів відчуття прогресу після вивчення кожної теми чи підтеми; максимальна комунікативна спрямованість усіх вправ; раціональне використання механічних прийомів опрацювання мовного матеріалу; широке використання візуальних опор та візуальних презентацій навчального матеріалу, як більш ефективних у навчанні дорослої аудиторії; використання таких засобів та прийомів, які зменшують інтерферуючий вплив рідної мови; ефективне використання парних, групових, індивідуальних та самостійних прийомів роботи, що ґрунтуються на професійних знаннях, а також життєвому та мовному досвіді дорослих.

Висновки. Організація інтенсивного навчання іноземних мов на факультетах післядипломної освіти та мовних курсах повинна передбачати комплексну реалізацію практичних, загальноосвітніх та виховних цілей. Виховні та освітні цілі реалізуються у процесі практичного оволодіння іноземною мовою. Інтенсивна іншомовна підготовка дорослих сприяє також розвитку особистості слухача: пам'яті, мислення, вміння вчитися, в тому числі самостійно, розширює світогляд.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Ветохов О.М. Проблема самостійної роботи з опанування іноземної мови: психолого-педагогічний аспект // Педагогіка і психологія. – 2003. – №3-4. – С.96-105.
2. Єремєєва В.М. Педагогічна технологія підготовки майбутніх учителів до індивідуалізації навчання учнів: Дис...канд. пед. наук: 13.00.04. – Житомир, 2002. – 243 арк.
3. Кабакчи М.К. Обучение взрослых лексико-грамматической стороне речи на английском языке в условиях краткосрочных курсов // Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук, Российский государственный педагогический университет им. А.И.Герцена. – Санкт-Петербург. – 2002. – 347 с.
4. Концепція методичного забезпечення післядипломної іншомовної підготовки менеджерів із зовнішньоекономічних зв'язків // Іноземні мови. – 2004. – № 1. – С.31-35.
5. Методические рекомендации по учету психологических особенностей взрослых в процессе обучения иностранному языку: Метод. реком. разработ. И.Л. Витлиным. – Л.: 1976. – 110с.
6. Методы интенсивного обучения иностранным языкам / ред. С.И. Мельник. Сб. науч. трудов. – М., 1977. – вып. 4. – 176с.
7. Методы интенсификации обучения иностранным языкам: Межвуз. сборник / Ленинградский ун-т им. А.А. Жданова; отв. ред. Г.И. Сафронов, М.А. Марусенко. – Л., 1984. – 121с.
8. Назола О.В. Педагогічні підвищення якості навчання іноземних мов курсантів вищих військових навчальних закладів: Дис... канд. пед. наук: 13.00.04. – Хм., 2005. – 210арк.
9. Пальмер Г.Е. Усний метод навчання іноземних мов. К., "Рад. школа", 1964. – 159 с.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Оксана Мудра – аспірант кафедри педагогіки та методики початкового навчання ТНПУ ім. В.Гнатюка.
Наукові інтереси: технології інтенсивної іншомовної підготовки дорослих.

PARALINGUISTIC MEANS IN THE CONTEXT OF TEACHING CROSS-CULTURAL COMMUNICATION TO STUDENTS OF LINGUISTICS

Iaroslav PANKOVSKIY (Zaporizhzhya, Ukraine)

Стаття присвячена висвітленню особливостей паралінгвістичних засобів у контексті навчання міжкультурної комунікації студентів мовних факультетів.

The paper explores the peculiarities of paralinguistic means in the context of teaching intercultural communication to students of linguistics

The present-day formation of a worldwide, multicultural society and integration of developing countries into the global community require a professor who is able to prepare students

for a life rich in different contacts with a variety of peoples and cultures. Existing social and psychological tension brings forth the ability to interact showing tolerance to the collocutor because in the process of communication people build up relationships which influence the final results of any activity.

In fact, some of the questions I touch upon in this article have previously been studied to a certain extent by other scholars. Such world known scholars as Owen Hargie (O. Hargie, D. Dickson), Mark L. Knapp (M. L. Knapp, Hall J. A., 2007), Albert Mehrabian (A. Mehrabian), Svetlana Ter-Minasova (С. Г. Тер – Минасова,) made a great contribution.

According to Albert Mehrabian, there are basically three elements in any face-to-face communication: *words*, *tone of voice*, and *body language*. The research by Albert Mehrabian shows that only 7% of communication is carried out by means of words, the rest (93%) is understood through non-verbal means (gestures, mimicry, distance, etc). So it was suggested that non-verbal elements are particularly important for communicating feelings and attitude, especially when they are incongruent: if words and body language disagree, one tends to believe the body language.

The necessity of teaching mimicry and other paralinguistic means is conditioned by the fact that it helps you to understand a collocutor (your conversation partner) better, to find out what he/she feels.

In this aspect lips and especially smile are of great interest. One can pout, lick or purse his lips and communicate a wide range of emotions this way. For example, when we are trying to recollect something or when we are worried, we bite our lips. When people are greatly surprised, they often open the mouth and the lips go apart.

The smile alone is extremely rich with meaning in non-verbal communication. A smile in the English-speaking world is a sign of culture. It is a tradition, a custom, a part of the society. That is where the famous American motto 'Keep smiling!' comes from. However the American smile does not always show directly what people really feel. So it is somewhat different from the Ukrainian or from other Slaves' smile. 'Smile with no reason is a sign of stupidity' an old Russian proverb says. Ukrainians do not smile 'formally'. That is why Ukrainian tourists are often considered as gloomy or even unfriendly. Moreover, a smile can be regarded as a challenge by men or as an invitation by women. Naturally, it can cause irritation or just negative reaction. In fact, the absence of a smile in the Ukrainian-speaking world is as natural as its wide presence in the English-speaking world.

Professor Ter-Minasova tried to classify different types of smile:

- 1) **Frank Smile.** It usually indicates a good attitude. It also can be a reaction to some positive events.
- 2) **Formal Smile.** It is often means of greeting.
- 3) **Commercial Smile.** It is widely used in trading in order to attract clients' attention.

Taking into consideration Ter-Minasova's research and also the results of conducted experiments and observation, I suggest that one more type of smile should be added – the **Nervous Smile**. It is typically seen in situations when people try to look confident when they are actually in trouble.

At the same time the stare is of no lesser importance in cross-cultural communication. It is interesting that longevity of staring depends on a person's nationality. For example, southern Europeans have a higher frequency of look. And this can seem offensive to others. During a conversation the Japanese direct their eyes to the neck rather than straight onto the face. That is why before making any conclusions a person, students should be taught to take into consideration a person's national self-identification. Not only duration and frequency of staring are important but also the point on the face and the body at which the look is directed. An experimental study shows that there exist several types of looks:

- 1) **Business Look.** While speaking to a foreigner partner, imagine that there is a triangle on his/her forehead. If you look at this triangle, you will create a business-like atmosphere. Unless your look goes lower than the level of your partner's eyes you can control the situation with the help of the look.
- 2) **Social Look.** It goes down the line of your partner's eyes. Under this condition the atmosphere of social communication is created. Experiments studying peculiarities of look have

shown that during social communication the eyes are also directed at the symbolic triangle on the partner's forehead which is in this case fixed between the eyes and the mouth.

3) **Intimate Look.** It slips from partner's eyes and then goes down to other collocutor's body. The 'triangle' shifts from the eyes to the chest. This way you display that you are interested and if the collocutors feels the same way, his look will be fixed on the same level. Gender implications are also interesting in this context. A great number of men would say that women always complain about men staring at their chest.

4) **Sidelong Look.** It may be accompanied by:

a) slightly heightened eyebrows or a smile. It displays interest. This kind of look is often used for encouragement;

b) lowered eyebrows, wrinkled forehead or/and lowered corners of the mouth. It reflects a suspecting, unfriendly or critical attitude.

It is a fact that constant eye contact is quite common in Spain, Greece, and Arabian Emirates. Such an intent look suggests certain influence on a partner. It underlines a communicator's status and significance. At the same time in Japan such behavior is considered inappropriate and rude. The Japanese avoid eye contact in the process of communication. They look at the communicator's neck when they listen or at their own shoes when they speak themselves.

On the whole the intent look is typical to Arabian, Mediterranean, and south-western countries of Europe. A 'steady' or 'firm' look is used in northern Europe and North America. Moderate eye contact is more common in South Korea, Thailand, most African countries.

As for gestures, their significance has been known since ancient times. When Demosthenes (one of the greatest orators in the history) was asked what qualities were essential to become a good orator, he simply answered, 'Gestures, gestures, and gestures!' (А. Пиз).

Of course, not every student will become an orator but, a person who wants to achieve some aims in the process of communication must be an orator to a certain extent. In the process of cross-cultural communication it acquires even greater significance because every gesture can determine the final result of negotiations on any level.

Coni A. in his book 'Advice to Lecturers' remarks, 'Gestures vivify a conversation but one should use them carefully. An expressive gesture has to correspond to the content and the meaning of the phrase or a separate word. Too frequent, alike, hasty, and abrupt movements are unpleasant, they pall and irritate.' (А. Пиз).

Gestures can also be very expressive. They mark speech stylistically. For example, a fist with a thumb upright means the highest mark, 'First-rate!', 'Cool!'. Turning the index finger at the temple means mental disability, 'Mad!'

As a matter of fact, in some cases interpreting gestures depends on the situation. For example, an attendee at a lecture on catching his neighbor's look points to the place on the hand where he normally wears his watch. That is the way he communicates that he wants to find out what time it is now. However, when a lecturer's assistant makes the lecturer the same gesture, it means that it is time to finish the lecture. Finally, this gesture can mean 'There is something on your hand'.

The necessity of mastering foreign languages along with a mother tongue is not a question today. Modern-day life has set new tasks. Learning foreign languages using outdated methods show their inadequacy in today's global society. To know a foreign language means not only being able to express your thoughts in it but being able to achieve quite definite aims in the process of cross-cultural communication. So students of a linguistic department should not be taught a language as an abstract concept beyond reality, but a living language as a part of a culture. To master a language means to be able to understand native speakers' way of life, their communicative behavior, their mentality.

For this reason, the choice and the systematization of language material is very important. Both choice and systematization should contain the following components.

1) **System.** It allows for effectively influencing effectively every element of the contents of the language material.

2) **Phases / Different Levels.** Such an approach stimulates gradual accumulation of knowledge. This principle is crucial in forming logically based informative skills.

3) **Modality.** In the process of education with elements of modal technology the quality of self education rises. It also plays an important role in individualizing of the process of education.

4) **Sufficient Information.** Adequacy, accuracy, and sufficiency of information are necessary for establishing a professional dialogue between a professor and students.

5) **Affective Influence / Topicality.** A topic under discussion should always have something to do with students' life. In this case they will be much more willing to take part in the discussion in a foreign language. Thus, the material will be better assimilated. For instance, preparing questions for discussion it is important to remember that they should encourage students to communicate, to activate their foreign language, to use paralinguistic means.

6) **Spatial Arrangement.** Students should not sit in rows ('face to back' arrangement). The practice of 'circular' arrangement shows much better results. It creates friendly atmosphere and encourages to communication.

7) **Correspondence.** Non-verbal means of communication must correspond to verbal message.

As was previously stated, one of the most significant principles of teaching non-verbal communication is a system. So it is important to pick a corresponding model of teaching and a series of exercises which would provide learners with the necessary material for practicing. And that is one of the aims of this research.

Relatively few techniques for teaching non-verbal communication have been developed. After reviewing the already existing ones and assimilating acquired experience, I could point out seven major techniques.

1) **Discussion.** Students discuss the meaning of paralinguistic means (either demonstrated by their professor, from pictures, or from audio-visual aids).

2) **'Miming'.** Students mime adjectives of both physical and emotional character.

3) **Mute movie.** Learners watch a video clip without sound, discuss paralinguistic means used in it. Then they try to recreate the dialogue.

4) **Animation.** Students 'animate' a dialogue based on mimicry. They use non-verbal means only (no verbal accompaniment).

5) **Acting out.** Learners act out a dialogue using gestures and other paralinguistic means of communication.

6) **Composing Dialogues.** Students work in pairs. They write a dialogue on a suggested topic, add body-language elements wherever possible and present it to their group mates.

7) **Immediate Reaction.** Learners, in pairs, take turns in listening to each other for 30 seconds using only non-verbal responses as a reaction to what they have just heard.

Theoretical and practical results of the research confirmed that only as little as seven percent of communication is realized by means of words, the rest is due to gestures, mimicry, and other elements of non-verbal communication. Thus, facial expressions, posture as well as other paralinguistic means constitute an indivisible part of our language, our culture. So it seems reasonable that we should raise students' awareness of body language in order to improve their foreign language proficiency. By using paralinguistic means learners, firstly, increase their speech fluency; secondly, help themselves to avoid cross-cultural misunderstanding; thirdly, improve their presentation skills; and, finally, raise their self-confidence which is crucial in cross-cultural communication especially in context of political and business affairs.

On grounds that 'It is not what you say, it is the way that you say it', there is much to be said for teaching non-verbal communication either parallel or integrated into the system of teaching the verbal language.

BIBLIOGRAPHY

1. Пиз А. Язык телодвижений. / Пиз А. – Нижний Новгород : Прогресс, 1992. – 232 с.
2. Тер – Минасова С. Г. Язык и межкультурная коммуникация. / Тер – Минасова С. Г. – Москва : Просвещение, 2000. – 302 с.
3. Bandura A. Social Learning and Personality Development. / Bandura A., Walters R. H. – New York : Regents Publishing Company, 1965. – 259 p.
4. Hargie O. Skilled Interpersonal Communication: Research, Theory and Practice. / Hargie O., Dickson D. – Hove : Routledge, 2004. – 189 p.

5. Knapp M. L. Nonverbal Communication in Human Interaction. / Knapp M. L., Hall J. A. – Wadsworth : Thomas Learning, 2007. – 234 p.
6. Mehrabian A. Silent messages: Implicit communication of emotions and attitudes / Mehrabian A. – [2nd ed.]. – Belmont : Wadsworth, 1981. – 189 p.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Ярослав Паньковський – аспірант кафедри англійської мови та літератури Запорізького національного університету
Наукові інтереси: методика викладання другої іноземної мови, діалог культур, невербальне спілкування.

**ПРОБЛЕМА РОЗВИТКУ НАВИЧОК АУДІЮВАННЯ ІНШОМОВНОГО
МОВЛЕННЯ ПІД ЧАС ПІДГОТОВКИ ПЕРЕКЛАДАЧІВ / ТЛУМАЧІВ**

Олександра ПОПОВА (Одеса, Україна)

У статті розглядається проблема навчання майбутніх перекладачів аудіювання гендерно-маркованого діалогічного мовлення. Проаналізовано значущість просодичного оформлення мовлення чоловіків і жінок та інших паралінгвістичних засобів. Наведені приклади вправ, спрямованих на формування навичок аудіювання та адекватного розуміння семантичних відмінностей мовлення чоловіків і жінок.

This paper deals with the problem of future translators'/interpreters' training in listening comprehension of gender-marked dialogues. Significance of male and female utterance prosody and paralinguistic means aimed at conveying additional connotation have been analyzed. A number of exercises meant for forming listening comprehension skills while dealing with "male" and "female" dialogues have been presented.

Проблема навчання як майбутніх учителів англійської мови, так і майбутніх перекладачів сприйняття на слух гендерних відмінностей, що виражені просодичними засобами, є актуальною на сучасному етапі розвитку лінгводидактики.

Підтвердженням даного тезису є той факт, що протягом останніх років розробкою методик з навчання аудіювання як одного з найважливіших видів мовленнєвої діяльності займалися багато відомих учених вітчизняної лінгводидактичної школи: О. Б. Бігич, Р. Ю. Мартинова, И. С. Мельник, С. Ю. Ніколаєва, О. Б. Тарнопольський та інші. Під навичкою аудіювання методисти розуміють автоматизовані механізми розуміння мовлення на слух, які сформовані в результаті багаторазового виконання стереотипних вправ у мовленнєвому процесі.

В сучасній методиці особливий акцент приділяється вивченню цього складного мовленнєво-розумового процесу, в ході якого ті, що навчаються, повинні вмти не тільки розпізнавати звукову інформацію на іноземній мові, розуміти її, але й усвідомити «послання». Однак навчання розпізнавати семантику гендерно-маркірованого мовлення, що звучить, не приділяється достатньої уваги в наступний час. Саме тому метою цієї роботи є виявлення теоретичних та практичних передумов підготовки майбутніх перекладачів до розпізнання на слух іншомовного гендерно-маркірованого мовлення та його адекватного тлумачення.

Реалізації мети, що була поставлена, служитиме вирішення наступних завдань:

1. Визначити методичні проблеми навчання майбутніх перекладачів аудіювання іншомовного гендерно-маркірованого діалогічного мовлення.
2. Виявити роль фонетичних паралінгвістичних засобів в процесі сприйняття гендерно-маркірованого діалогічного мовлення
3. Проаналізувати типи вправ, що спрямовані на розвиток навичок розпізнання на слух іншомовного гендерно-маркірованого діалогічного мовлення у майбутніх перекладачів.

Матеріалом дослідження є одно- та двохстатні діалогі на англійській мові, в яких комуніканти мають різний соціальний статус і, отож, використовують різноманітні засоби ведення розмови, які обумовлені рівноправ'ям, домінуванням, підпорядкуванням їхніх відношень.

Теоретичну базу дослідження складають роботи Т. М. Корольової, Т. О. Бровченко, О. Б. Тарнопольського, Швейцера, І. В. Корунця та інших учених.

Під час підготовки майбутніх перекладачів слід враховувати той факт, що існує визначене відрізнення понять «перекладач» і «тлумач» (в англійській мові “translator” та “interpreter”, в російській мові «переводчик» та «интерпретатор»). Ціллю перекладача є донесення достовірної інформації першоджерела (дискурсу / тексту в писемній або усній